

УДК 338.48 (477)

Л. В. МАРЦЕНЮК^{1*}

^{1*}Каф. «Економіка та менеджмент», Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, вул. Лазаряна, 2, Дніпропетровськ, Україна, 49010, тел. +38 (093) 934 18 03, ел. пошта gwinform1@rambler.ru, ORCID 0000-0003-4121-8826

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Вступ. У високорозвинених країнах туризм є однією з галузей, завдяки якій до бюджету надходить значна частина коштів. Зокрема, останнім часом великою популярністю користується залізничний туризм, завдяки якому люди можуть комфортно та в межах своїх фінансових можливостей подорожувати світом. Україна зіштовхнулася з проблемою суттєвого зниження обсягів туристичних потоків, старіння основних фондів, відсутності інвестицій на їх оновлення, зниження обсягів пасажирських перевезень. **Мета.** Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності розвитку залізничного туризму в Україні. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять системний аналіз проблем забезпечення конкурентоспроможності туристичної галузі у сфері пасажирських залізничних перевезень, теоретичні положення економічної науки в галузі ефективності залізничного туризму й управління туристичними потоками. **Методи.** Автором запропоновано напрямки управління туристичними потоками, які відрізняються від існуючого розширенням сфери послуг туристам на території України. Запропоновано розвиток залізничного внутрішнього туризму, а також впровадження спеціальних туристичних поїздів. **Результати.** У результаті виконання поставлених завдань мають бути досягнуті такі результати: підвищення іміджу українських залізниць; підвищення частки сфери туризму і курортів у структурі валового внутрішнього продукту до рівня розвинутих країн; доведення кількості працівників сфери туризму й курортів до рівня розвинутих країн; збільшення загальної кількості номерного фонду в готелях та інших сертифікованих засобах розміщення до рівня розвинутих країн; створення ефективної системи моніторингу якості надаваних туристичних послуг відповідно до адаптованого світового досвіду; створення привабливого інвестиційного клімату для широкого залучення інвестицій у розвиток туристичної, інженерно-транспортної та комунальної інфраструктури, підвищення безпеки туристів, забезпечення дієвого захисту їхніх прав, законних інтересів і збереження майна. **Висновки.** Автором наведено теоретичне узагальнення й нове роз'яснення наукового завдання. Воно виявляється в розробці теоретичних і методологічних підходів щодо необхідності розвитку залізничного туризму. Раціонально застосовані заходи за запропонованими автором напрямками управління туристичними потоками дозволять суттєво підвищити надходження до бюджету країни від внутрішнього туризму.

Ключові слова: залізничний туризм, туристичний потік, туристичний маршрут, туристичний поїзд, залізничний тур.

Вступ

В Україні сфера туризму й курортів не відіграє належної ролі у формуванні сприятливої макроекономічної динаміки та доходах бюджету. На міжнародному туристичному ринку національний туристичний продукт та природні лікувальні ресурси України оцінюються як менш привабливі й конкурентоспроможні, ніж в інших країнах.

Україна програє в конкурентній боротьбі, відстаючи від провідних держав світу за рівнем розвитку туристичної інфраструктури в 5-15 разів. Найбільш відчутне відставання спостерігається за показниками забезпеченості населення готельними послугами, кількістю

зайнятих у туризмі на 1000 громадян, кількістю трудових витрат на купівлю права проживання в готелі та ін. Темпи та структура розвитку сфери туризму й курортів України не відповідають сучасним викликам.

За даними Всесвітньої туристичної організації, починаючи з 1990 р. обсяги доходу від міжнародного туризму зростають в середньому на 9 % на рік, а кількість міжнародних туристів – на 4 %. Частка туризму у світовому валовому національному доході складає близько 10 %, а на частку міжнародного туризму припадає 8 % загального обсягу світового експорту та майже 30 % світової торгівлі послугами.

Позитивний розвиток сфери туризму й курортів може стати вагомим чинником прискорення економічного зростання, підтримки зайнятості, структурної модернізації економіки, наповнення бюджетів усіх рівнів.

У цій статті ми більше уваги приділимо залізничному туризму. Залізничний туризм – подорож, що здійснюється залізницею на спеціалізованому залізничному транспортному засобі тривалістю менше 24 годин (з ночівлею) або від 24 годин до 1 року з оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою, релігійною й іншою метою, не пов'язаною з оплачуваною діяльністю [4].

На жаль, у нашій країні залізничний туризм ще не набув бажаної популярності, у більшості він асоціюється лише з приватними туристичними поїздками або з орендою висококомфортельних вагонів для приватних подорожей.

Методика

Залізничний туризм класифікують таким чином: *за часом*: одноденний (екскурсійний); короткочасний (2-3 дні); багатоденний (від 3 днів); *за територіальною приналежністю*: міжнародний; у рамках країни; у рамках однієї залізниці; *за цілями*: пізнавальний; лікувально-оздоровчий; професійно-навчальний; науковий; *за сезонністю*: сезонний; міжсезонний; *за типом побудови маршруту*: лінійний; стаціонарний; кільцевий; *за інтеграцією видів транспорту*: власний – виключно залізничним транспортом; інтегрований – поєднання з іншими видами транспорту; *за ступенем забезпеченості транспортною інфраструктурою*: власний рухомий склад; орендований рухомий склад інших операторів; *за повнотою туристичного обслуговування*: комплексне обслуговування залізничним транспортом; партнерське співробітництво: співробітництво залізничного транспорту з іншими операторами з приводу надання окремих послуг під час формування та здійснення залізничного туру; обслуговування іншими операторами: надання рухомого складу, надання послуг нерухомої інфраструктури, окреме обслуговування залізничного транспорту – виділення нитки графіка, надання локомотивної тяги, ТО та екіпірування рухомого складу тощо; *за ступенем концентрації пасажирів*: подорож туристичним поїздом; подорож у туристичному вагоні за розкладом пасажирського

поїзда; *за власністю дохідних надходжень та тарифоутворенням*: повна власність; часткова власність; власність інших операторів; *за циклічністю*: випадковий; сезонний; постійний [2].

Особливості розвитку туристичної індустрії досліджено в працях А. М. Близнюка, Л. Г. Богуша, Л. І. Давиденко, В. Ф. Данильчука, В. Ф. Кифяка, Н. Й. Конішевої, М. П. Мальської, Т. М. Ореховської, Ф. Е. Поклонського, І. В. Смаля, Т. І. Ткаченко, В. І. Цибуха, І. М. Школи. Але в їх працях недостатня увага приділена розвитку саме внутрішнього туризму, на якому акцентує увагу автор.

Туризм є однією з високорентабельних галузей, саме від туризму бюджет багатьох країн щорічно поповнюється на значну суму. В Україні, на жаль, внаслідок нестабільної фінансово-економічної ситуації, небездоганної законодавчої бази та головне – через низькі доходи громадян туризм поки що не виходить на лідируючі позиції. Згідно з даними Держкомстату України сукупний дохід середньостатистичної сім'ї витрачається таким чином: близько 50 % – на їжу, 30 % – на товари побутового призначення, одяг тощо, 20 % – на оплату комунальних послуг, 3 % – на ліки, 2 % – на освіту і лише трохи більше 1 % – на культурні заходи та стільки ж на транспорт.

Низькі доходи (близько 100 доларів на місяць) не дозволяють громадянам не тільки активно відпочивати та подорожувати як в Україні, так і за її межами, але й мати повноцінну сім'ю. Так, якщо у 2000-му році частка домогосподарств, що мали одну дитину, складала 61 % із загальної кількості, то вже у 2014 році ця цифра досягла 75 %. Демографічна криза не просто наближається, вона крокує дуже швидкими темпами. З боку держави необхідно в першу чергу вжити заходів щодо підвищення доходів громадян, зміцнення їх фінансових можливостей, а вже потім намагатися розвивати будь-які сфери економіки, у тому числі й туризм.

Зважаючи на позитивний досвід інших країн, в Україні потрібно прикласти зусилля для розвитку внутрішнього туризму, адже це збагатить духовний світ людей, підвищить інтерес для пізнання культури, дозволить відновити інфраструктуру, яка пов'язана з рекреаційними зонами та історичними й культурними пам'ятками, і, безумовно, буде регулярно поповнювати бюджети різних рівнів.

Найбільш зручно подорожувати країною туристам буде залізницею. Залізничний туризм може стати доступним засобом відпочинку для українських сімей. Для цього можна організувати тури з різною тривалістю та різними пунктами зупинки. Потрібно переобладнати рухомий склад таким чином, щоб в складі пасажирського туристичного поїзда були як економкупе, так і шикарні купе класу «люкс». У більшості країн залізничний туризм вважається елітною розвагою, бо квитки коштують від однієї до двадцяти тисяч доларів, туристам впродовж подорожі пропонують вишукану їжу під звуки живого оркестру, а також надають додаткові послуги – це може бути тренажерний та масажний зали, кінотеатр тощо.

Мета

Метою досліджень є обґрунтування необхідності створення умов для забезпечення прискореного розвитку сфери туризму й курортів, перетворення її у високоефективну, інтегровану у світовий ринок галузь на основі широкого використання інноваційних технологій обслуговування споживачів (надання послуг) із застосуванням адаптованих світовим досвідом механізмів взаємодії держави, бізнесу (роботодавців) та споживачів.

Результати

Цільова програма розвитку туризму і курортів до 2022 року, концепція якої зараз розробляється, повинна збільшити в'їзний потік туристів в Україну вдвічі й довести кількість робочих місць у туризмі до 1 млн.

Внаслідок реалізації програми планується істотно поліпшити показник внеску туризму в економіку, а саме: в'їзний потік збільшити вдвічі, надходження до бюджету – у 2,5 рази, інвестиції – з 9 до 40 млрд грн.

Уже зараз Україна займає перші позиції в рейтингах місць, які пропонують відвідати провідні експерти. Так, Львів – другий у рейтингу видання Lonely Planet «найкращих міст для уїкенду в Європі». Портал TripAdvisor поставив торік Київ на 1-ше місце в Європі та 3-тє місце у світі.

Якщо звернутися до статистики відвідувань України іноземними громадянами, то якщо у 2001 році країну відвідали менше мільйона осіб, то вже з кожним наступним роком ця тен-

денція мала схильність до збільшення. Так, у 2004-му Україну відвідали 15 мільйонів осіб, в 2009-му – 20 млн, а в 2013-му – майже 25 млн(!). Але в 2014 році у зв'язку з нестабільною політичною та економічною ситуацією в країні потік туристів скоротився вдвічі – до 12,5 млн осіб. При цьому структура в'їзного туристичного потоку така: приватний туризм складає 88 %, організований – лише 8 % та службова поїздка – 4 %. Безумовно, потрібно негайно діяти, щоб не допустити ще більш стрімкого зменшення в'їзних туристичних потоків. Серед організаційних заходів підвищення туристичних потоків можуть бути: підписання Меморандумів із національними туристичними організаціями різних країн, які б заохочували своїх громадян відвідати Україну, наприклад, запропонувати вигідні умови для групових поїздок. Також рекомендується відкрити українські представництва з туризму в країнах з найбільш мобільним населенням.

У нашій країні бажано організувати залізничні тури таким чином, щоб вони були доступні кожній сім'ї. Можна навіть запропонувати таку послугу як накопичувальний туристичний внесок, який турист може впродовж деякого періоду накопичувати на спеціальному рахунку туристичної або залізничної компанії, при цьому повинна діяти гнучка система знижок. Зрозуміло, що один і той же турист навряд чи поїде тим самим маршрутом двічі, тому потрібно організувати не менше десяти кільцевих туристичних маршрутів по Україні. Найбільш відвідуваними місцями України є Київ, Львів та Одеса. До цього списку при розробці маршрутів можна ще додати Харків, Дніпропетровськ, Запоріжжя, а також міста Західної України, адже там є багато цікавих об'єктів для туристів.

Для організації залізничних туристичних перевезень залізниці повинні своїми коштами або за допомогою місцевих органів влади та приватних компаній переобладнати вагони таким чином, щоб в них були зручно подорожувати декілька днів. Окрім зручних спальних місць потрібно передбачити душові кабінки, спортивні та дитячі кутки, місце для кінозалу, а також забезпечити безпеку пасажирів та їхніх речей під час подорожі. Вагони повинні бути обладнані сучасними засобами зв'язку, наприклад wi-fi. Туристичні поїзди повинні стати справжніми «готелями на колесах».

Якщо згадати історію, то найбільша в світі американська компанія «Вагон-Лі» («Vagon-Lits») є піонером залізничного туризму. З кінця XIX ст. брати Пульман та їхня компанія стали пропонувати заможним пасажиром вишукане обслуговування. Компанія «Великий європейський експрес» пропонувала туристичні послуги між столицями європейських країн. Вже більше сотні років користуються великою популярністю «Східний експрес» («Orient Express», 1883), «Блакитний поїзд» («Train Blue», 1922), «Золота стріла» («Golden Arrow», 1926), «Транссибірський експрес» («Transsiberian», 1898) [1].

Спеціалізовані туристичні залізничні тури умовно можна розподілити на три категорії: одноденні; нетривалі (2-3 доби) та багатоденні (від 5 днів і більше).

Одноденні тури починаються вранці й закінчуються ввечері того ж дня. Туристів довозять до певного місця, де для них підготовлена спеціальна програма (це може бути екскурсійна поїздка або пікнік на природі). При цьому для туристів не передбачене окреме купе, вони розташовуються за столиками біля вікон. Можна обідати, насолоджуватися краєвидами та виступами артистів.

Під час нетривалих турів пасажирів мешкають в окремих купе. Розклад передбачає відвідування екскурсій вдень та сон вночі.

Щодо багатоденних турів, то вони потребують ретельної розробки маршруту. Залежно від екскурсійної програми і маршруту туристи часто перебувають у дорозі і в денний час. Щоб мандрівники не стомилися, турпоїзд повинен йти безупинно не більше півтори доби. В окремих випадках пропонуються і короткочасні «зелені» стоянки в лісі або горах, на березі моря чи великого озера.

Залізничний туризм є популярним видом відпочинку за кордоном. Найбільш стійкими його прихильниками є німці, англійці та швейцарці. Мешканці Великобританії та Швейцарії більше подорожують своїми країнами, а німці – по Європі.

Сьогодні туристичні маршрути проходять через всю залізничну мережу Західної Європи та Росії. Так, «Андалузський експрес» обслуговує популярний залізничний туристичний маршрут по Іспанії, який має два варіанти: 1) північне залізничне кільце: Мадрид–Севілья–Кордова–Гранада–Рондо–Севілья–Мадрид (ві-

сім днів / сім ночей) та південне кільце: Севілья–Кордова–Гранада–Рондо–Севілья (сім днів / шість ночей). Туристи живуть в спальних вагонах поїзда, вишукано відреставрованих «під старовину». У поїзді є два вагони-ресторани, бар, бібліотека [3].

«Східний експрес» відправляється із Москви в десятиденну подорож до Пекіна, проходить через Омськ, Новосибірськ, Іркутськ і Улан-Батор. Цей маршрут хоча й належить до розряду класичних, але не є масовим. У Росії організацією таких турпоїздок займається російсько-швейцарська компанія «Русьрейл». Вона пропонує подорожі на таких легендарних поїздах, як «Східний експрес», «Русь експрес», «Президент експрес», що здійснюють тури за різними маршрутами: по Транссибірській магістралі, «Шовковому шляху», «Золотому кільцю Росії», а також за коротким маршрутами: у Кострому, Ярославль, Санкт-Петербург та інші міста Росії.

Найбільш привабливими для туристів стали тури на «Східному експресі» з Лондона і Стамбула залізницями Європи. Західні туристи для тривалих подорожей частіше обирають комфортабельні, а не ретро-поїзда. Тому і в Україні потрібно максимально осучаснити рухомий склад, щоб зробити його привабливим для потенційних туристів.

Зростає інтерес до залізничного туризму і на Американському континенті, де лідирують три тривалих маршрути «Транс-Канада» (десятидобовий переїзд з Ванкувера в Монреаль); «Транс-Америка» (дванадцятидобовий переїзд з Вашингтона в Лос-Анджелес) та «Транс-Атлантика» (з Манагуа до Пуерто-Монт) [7].

У США популярність здобули залізничні тури в Скелясті гори Монтани – зі штату Айдахо в штат Монтана. В Гранд Каньйоні – одному з найпопулярніших туристичних районів також є залізниця «Grand Canyon Railway», яка успішно експлуатується з екскурсійною метою.

У Канаді пропонуються тури в Скелясті гори. Залізнична компанія пропонує туристам весільні подорожі, пікніки на природі.

У Мексиці туристичні поїзди використовуються для організації маршрутів в гори Сьєрра Мадре. Цей унікальний тур називається «Тур у мексиканське піднебесся» [6].

Залізничні маршрути є в Індії і в Індонезії. Для туристів, які відвідують Індонезію, пропонується унікальний тур «Парові локомотиви в

Індонезії» з оглядом найбільшої у світі колекції діючих локомотивів і вагонів вузької колії.

В Африці компанія «Rovos Rail» пропонує туристам чотири основних багатоденних маршрути, за якими потяги відправляються кожні два тижні, різної тривалості й різної вартості. Так, найдовша (двадцятиденна) поїздка з Кейптауна в столицю Танзанії обійдеться в купе «люкс» на одну людину в 6 500 доларів [8].

Наукова новизна та практична значимість

З метою розвитку туризму необхідно стимулювати розвиток об'єктів туристичної інфраструктури, розрахованих на масового споживача з цілорічним відвідуванням, насамперед, в історичних місцях, а також у межах національних історичних, історико-культурних та архітектурних заповідників.

При плануванні об'єктів інфраструктури необхідно врахувати необхідність розвитку допоміжних служб у місцях масового перебування туристів (пункти невідкладної медичної допомоги, інформаційні туристичні центри, зони відпочинку, туалети, пункти телефонного та електронного зв'язку, магазини сувенірної продукції тощо).

Важливим елементом просування національного туристичного продукту є створення центрів туристичної інформації – спеціалізованих установ, обладнаних сучасною технікою, які можуть у стислі терміни надати туристам та іншим подорожуючим корисну інформацію про туристичний потенціал України, а також певні послуги.

Фінансове забезпечення поставлених завдань повинно здійснюватися за рахунок: державного бюджету України, обласних бюджетів, місцевих бюджетів, власних коштів підприємств та організацій, коштів міжнародних організацій, у тому числі грантів, залучення приватних, у тому числі іноземних, інвестицій.

У цій роботі вперше сформульовані базові положення теорії управління туристичними перевезеннями в умовах акціонування залізничного транспорту з урахуванням його конкурентоспроможності на ринку транспортних послуг, появи приватних залізничних туроператорів, можливості використання існуючих ліній вузької колії у приватній власності, що дозволить забезпечити попит населення України та

Європи у більш дешевих туристичних перевезеннях та отримати додаткові надходження до бюджету країни.

Практична значимість роботи полягає у підвищенні іміджу українських залізниць та України в цілому, зростанні обсягів пасажирських перевезень, збереженні об'єктів національної наукової і культурно-історичної спадщини, які одночасно використовуються як об'єкти туристичного показу, формування біля цих об'єктів необхідної туристичної інфраструктури.

Висновки

Враховуючи економіко-соціальні обставини, які склалися останнім часом у нашій країні, а саме: різке зниження доходів населення, погіршення іміджу України у світі, а також зростаюче негативне ставлення до залізниці внаслідок застарілої інфраструктури, вкрай необхідно підвищувати імідж країни як всередині, так і зовні, крім того, бажано піднести дух населення, звернувши увагу на наявні історико-культурні цінності, організувати доступний для всіх прошарків населення відпочинок, а саме: залізничний туризм.

Залізничний туристичний маршрут повинен ретельно вибиратися з урахуванням інтересів, побажань та попиту конкретних споживачів. Під час подорожі залізницею можна отримати задоволення від природних або культурних особливостей: ліси, озера, гори, пам'ятки архітектури, замки, храми.

Для реалізації залізничного туризму існує кілька варіантів. Наприклад, можливе формування окремих туристсько-екскурсійних поїздів.

Основними цілями розвитку залізничного туризму є: підвищення доходності залізниць; вивчення та задоволення потреб пасажирів у спеціалізованому рухомому складі для подальшого його оновлення; вивчення потенційних пасажиропотоків для задоволення потреб пасажирів у здійсненні подорожі в певному напрямку за конкретним маршрутом; розвиток комплексності обслуговування на залізничному транспорті; розвиток транспортної інфраструктури для задоволення потреб пасажирів у отриманні комплексних послуг; забезпечення доступності та підвищення якості транспортних туристичних послуг [5].

Розвиток залізничного туризму сприятиме підвищенню іміджу залізниць та забезпечить збільшення обсягів перевезень і, як наслідок, – поповнення бюджетів усіх рівнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуразакова, Я. М. Современный международный туризм: тенденции и перспективы / Я. М. Абдуразакова // Вестн. АГТУ. Сер.: Экономика. – 2010. – № 2. – С.159–166.
2. Марценюк Л. В. Основні засади розвитку транспортного туризму в Україні / Л. В. Марценюк // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Дніпропетровськ, 2013. – Вип. 47. – С. 24–32.
3. Новгородцева, А. Н. Становление теории туризма в зарубежной и отечественной практике [Электронный ресурс]. / А. Н. Новгородцева // Изв. РГПУ им. А. И. Герцена. – 2009. – № 115. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-teorii-turizma-v-zarubezhnoy-i-otechestvennoy-praktike>
4. Про туризм : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
5. Развитие туризма в Украине [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.marshruty.in.ua/index.php/rozvytok-turyzmu-v-ukraini.php>
6. European Tourism 2013: Trends & Prospects [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://abouttourism.wordpress.com>
7. Juan Gabriel Brida, Manuela Deidda, Manuela Pulina. Tourism and transport systems in mountain environments: analysis of the economic efficiency of cableways in South Tyrol. // Journal of Transport Geography. –Vol. 36, April 2014. – P. 1–11.
8. Overview International Tourism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2009.pdf

Л. В. МАРЦЕНЮК^{1*}

^{1*}Каф. «Экономика и менеджмент», Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна, ул. Лазаряна, 2, Днепропетровск, Украина, 49010, тел. +38 (093) 934 18 03, эл. почта rwinform1@rambler.ru, ORCID 0000-0003-4121-8826

ВАЖНОСТЬ РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТУРИЗМА В УКРАИНЕ В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ

Введение. В высокоразвитых странах туризм является одной из отраслей, благодаря которой в бюджет поступает значительная часть средств. В частности, в последнее время большой популярностью пользуется железнодорожный туризм, благодаря которому люди могут комфортно и в пределах своих финансовых возможностей путешествовать. Украина столкнулась с проблемой существенного снижения объемов туристических потоков, старением основных фондов, отсутствием инвестиций на их обновление, снижением объемов пассажирских перевозок. **Цель.** Цель статьи заключается в обосновании необходимости развития железнодорожного туризма в Украине. Теоретическую и методологическую основу исследования составляют системный анализ проблем обеспечения конкурентоспособности туристической отрасли в сфере пассажирских железнодорожных перевозок, теоретические положения экономической науки в сфере эффективности железнодорожного туризма и управления туристическими потоками. **Результаты.** Автором предложены направления управления туристическими потоками, которые отличаются от существующих расширением сферы услуг туристам на территории Украины. Предложено развитие железнодорожного внутреннего туризма, а также введение специализированных туристических поездов. В результате выполнения поставленных заданий должны быть достигнуты следующие результаты: повышение имиджа украинских железных дорог; повышение доли сферы туризма и курортов в структуре валового внутреннего продукта до уровня развитых стран; доведение количества работников сферы туризма и курортов до уровня развитых стран; увеличение общего количества номерного фонда в гостиницах и других сертифицированных средств размещения до уровня развитых стран; создание эффективной системы мониторинга качества предоставляемых туристических услуг в соответствии с адаптированным мировым опытом; создание привлекательного инвестиционного климата для широкого привлечения инвестиций в развитие туристической, инженерно-транспортной и коммунальной инфраструктуры, повышение безопасности туристов, обеспечение действенной защиты их

прав, законних інтересов и сохранности имущества. **Выводы.** Автором выполнено теоретическое усовершенствование и новое решение научной задачи. Оно состоит в разработке теоретических и методологических подходов относительно необходимости развития железнодорожного туризма. Рационально примененные мероприятия по предложенным автором направлениям управления туристическими потоками позволят существенно повысить поступления в бюджет страны от внутреннего железнодорожного туризма.

Ключевые слова: туризм, туристический поток, туристический маршрут, туристический поїзд, железнодорожный туризм, железнодорожный тур.

L. V. MARTSENYUK^{1*}

^{1*}Dep. «Economics and Management», Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Lazaryan St. 2, Dnipropetrovsk, Ukraine, 49010, tel. +38 (093) 934 18 03, e-mail rwinform1@rambler.ru, ORCID 0000-0003-4121-8826

THE IMPORTANCE OF RAILWAY TOURISM IN UKRAINE IN THE CONTEMPORARY SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS

Introduction. In highly developed countries, tourism is one of the branches, through which the budget gets much of the money. In particular, the last time very popular railway tourism, whereby tourists can comfortably and within their financial capacity to travel. Ukraine faced the problem of a significant reduction in the volume of tourist flows, depreciation of fixed assets, lack of investment in their renewal, reduction in passenger traffic. **The purpose.** The purpose of the article is to justify the development of railway tourism in Ukraine. **Methods.** Theoretical and methodological basis of the research constitute a systematic analysis of problems to ensure the competitiveness of the tourism industry in the area of Passenger rail transport, theoretical principles of economic science in the field of railway tourism and management of tourist flows. **Results.** The author offers directions of management of tourist flows, which differ from the existing expansion of services to tourists in Ukraine. Prompted the development of rail domestic tourism, as well as specialized equipment tourist trains. As a result of the assigned tasks to be achieved the following results: improving the image of Ukrainian railways; increasing the share of tourism and resorts in the gross domestic product to the level of developed countries; bringing the number of employees in tourism and resorts to the level of developed countries; increase in total number of rooms in hotels and other accommodation facilities certified to the level of developed countries; an effective system of monitoring the quality of tourist services in accordance with the adapted international experience; creating an attractive investment climate for attracting investment in the broad development of tourism, engineering, transport and utility infrastructure, improving the safety of tourists, providing effective protection of their rights and legal interests and property. **Conclusions.** The author shows the theoretical improvement and new scientific problem solving. It is revealed in the development of theoretical and methodological approaches concerning the need to develop railway tourism. Rational use of activities proposed by the author directions management of tourist flows will significantly increase revenues to the state budget from the inner rail tourism.

Keywords: tourist flow; tourist route; tourist train; narrow gauge railway

Надійшла до редколегії 30.03.2015.

Стаття рекомендована до друку д-ром екон. наук, доц. Гненним О. М. та д-ром екон. наук, доц. Каховською О. В.